

СИСТЕМА ІНСТРУМЕНТІВ НБУ ЩОДО СТРИМУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ

Інфляція — стійке зростання загального рівня цін на товари й послуги — залишається однією з базових економічних проблем України, оскільки поступово знижує купівельну спроможність населення та створює ризики для макроекономічної стабільності. Вона може набирати різні форми — від помірної, контрольованої інфляції до галопуючої й навіть гіперінфляції — що значно ускладнює діяльність центрального банку. Для України джерелами інфляційного тиску є зростання виробничих витрат (зокрема енергоносіїв і сировини), обвал зовнішньоекономічних умов, імпорتنі шоки та активне зростання грошової маси без достатнього зростання виробництва. Цю ситуацію ми пропонуємо наглядно продемонструвати на ланцюгу фіскальної політики держави (Рис.1).

Рисунок 1 – Ланцюг фіскальної політики.

У цьому контексті роль Національного банку України (НБУ) в забезпеченні цінової стабільності є визначальною. Для стримування інфляційного тиску НБУ застосовує комплекс інструментів монетарної та валютної політики. Монетарні заходи включають регулювання облікової ставки, яка визначає вартість кредитних ресурсів і впливає на попит у економіці, операції на міжбанківському ринку для управління ліквідністю та встановлення нормативів резервування, що обмежують надмірне кредитування. Валютна політика спрямована на підтримку стабільності курсу гривні шляхом інтервенцій на валютному ринку та прогнозування коливань, що допомагає стримувати підвищення імпорتنих цін й інфляційних очікувань. НБУ також контролює обсяг грошової маси та кредитну активність банківської системи, забезпечуючи баланс між стимулюванням економічної активності й запобіганням сплескам цінового зростання. Таку систему інструментів НБУ щодо стримування інфляції можна прослідкувати у ланцюгу монетарної політики НБУ (Рис.2).

Рис. 2 – Ланцюг монетарної політики НБУ

Ефективність застосованих заходів підтверджується тим, що НБУ встановив середньострокову інфляційну ціль — 5% річних (± 1 п. п.) — та діє відповідно до політики інфляційного таргетування. Зокрема, у 2025 році облікова ставка залишалася

на рівні 15,5 % річних, що засвідчує прагнення центрального банку підтримувати монетарну дисципліну навіть за умов високої інфляції.

Прогнози НБУ вказують на те, що завдяки цьому комплексному підходу інфляція має повернутися до цільового орієнтиру у середньостроковій перспективі, хоча поточний рівень (наприклад, 15,1 % у квітні 2025 р.) вказує на існуючі значні виклики.

Таким чином, поєднання монетарних, валютних та комунікаційних інструментів дозволяє НБУ оперативного реагувати на зовнішні та внутрішні шоки, підтримувати очікування ринку й поступово наближати економіку до умов стабільного цінового середовища.

Перелік посилань:

1. Національний банк України. Інфляція та інфляційні цілі НБУ: довідка. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/about/targets/target-k> (дата звернення: 08.11.2025).
2. Національний банк України. Як Національний банк може впливати на інфляцію за допомогою облікової ставки. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/about/keyrate-inflat> (дата звернення: 08.11.2025).
3. Національний банк України. Збереження облікової ставки на рівні 15,5 %. Рішення від 17 квітня 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zberig-oblikovu-stavku-na-rivni-155> (дата звернення: 10.11.2025).
4. Національний банк України. Коментар щодо рівня інфляції в квітні 2025 р. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-rivnya-inflyatsiyi-v-kvitni-2025-roku> (дата звернення: 10.11.2025).
5. Кузьмак О., Бондар Ю. Вплив монетарної політики на розвиток банківської системи України. *Економіка та суспільство*, 2024. №61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-14> (дата звернення: 12.11.2025).